

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах війни соціальний вимір економічної безпеки України набуває критичного значення. Збройна агресія спричинила глибокі структурні зміни в національній економіці, масштабні людські втрати, внутрішню та зовнішню міграцію, що суттєво вплинуло на соціально-економічну стабільність держави [1]. Деструкція виробничих потужностей, зростання безробіття, зниження рівня доходів і зростання соціальної нерівності створюють додаткові загрози для відтворення людського капіталу та соціальної згуртованості суспільства. У цих умовах забезпечення економічної безпеки неможливе без зміцнення її соціальної складової – підтримки найбільш уразливих верств населення, ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, сімей загиблих військовослужбовців [2]. Водночас формування дієвої системи соціальної реінтеграції, психологічної підтримки та відновлення людського потенціалу стає стратегічним чинником післявоєнного відновлення. Соціальна стабільність виступає не лише наслідком, а й передумовою стійкості економічної системи, адже саме вона визначає рівень довіри, солідарності та здатності суспільства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам.

Соціальний вимір економічної безпеки в умовах війни є інтегральною характеристикою здатності держави забезпечувати гідний рівень життя громадян, соціальну стабільність і відтворення людського капіталу. За даними Світового банку, у 2023 р. рівень бідності в Україні зріс до понад 24%, що свідчить про значне погіршення добробуту населення внаслідок воєнних дій та інфляційного тиску [3]. Водночас, за оцінками Програми розвитку ООН, понад 7 мільйонів громадян перебувають у стані соціальної вразливості через втрату роботи, домівок або доступу до базових послуг [4]. Це створює серйозні ризики для соціальної безпеки, яка безпосередньо впливає на відновлення економічної активності та стійкість державних інститутів.

Узагальнення основних соціально-економічних індикаторів, що дозволяє простежити тенденції розвитку України у 2023-2024 роках, відображаючи вплив воєнних викликів на рівень доходів, зайнятості, соціального захисту та людського потенціалу наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Ключові соціально-економічні показники розвитку України

Показник	2023 р.	2024 р.	Динаміка, %
Середня номінальна заробітна плата, грн	17 450	21 473	+23,1
Реальна заробітна плата (з урахуванням інфляції), % до попереднього року	101,2	103,0	+1,8
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	10,1	9,3	-0,8
Частка зайнятих у тіншовій економіці, %	≈ 21 %	≈ 20 %	-1 % п.
Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО), млн осіб	4,9	4,6	-6,1
Частка соціальних видатків у державному бюджеті, %	28,7	30,3	+1,6
Індекс людського розвитку (ІЛР) – місце в рейтингу (серед 193 країн)	77	77	–
Очікувана тривалість життя, років	71,2	70,4	-1,1
Коефіцієнт народжуваності (на 1000 осіб)	8,1	7,5	-7,4

Джерело: складено за даними [5-7]

Війна суттєво трансформувала ринок праці: відбулося скорочення зайнятості у промисловості та сфері послуг, натомість зросла роль секторів оборонної економіки.

Рівень безробіття у 2024 році склав близько 9,3%, що нижче, ніж у 2023 році (10,1 %) [6]. Разом із тим понад 20 % працюючих громадян залишаються у тіньовому секторі, що негативно впливає на стабільність соціальної системи та пенсійного забезпечення [8].

Соціальна безпека України тісно пов'язана з економічною стабільністю, державною політикою зайнятості та рівнем соціального захисту [9]. У 2024 році на соціальні видатки (пенсії, субсидії, допомоги ВПО, виплати військовим) було спрямовано понад 30 % державного бюджету [7]. Важливим аспектом є підтримка ветеранів і внутрішньо переміщених осіб, чисельність яких перевищує 5 мільйонів. Забезпечення їх соціальної реінтеграції, психологічної адаптації та професійної перекваліфікації є одним із ключових напрямів зміцнення соціальної безпеки [10]. Недостатній рівень координації між державними інституціями та громадським сектором у цьому напрямі знижує ефективність реалізації соціальної політики [11]. Ключовою передумовою посилення соціальної складової економічної безпеки є розвиток системи людського капіталу. Освітня та професійна трансформація населення має відбуватися з урахуванням потреб післявоєнного відновлення – формування нових компетенцій, розвитку цифрової грамотності та підтримки інноваційного підприємництва [12].

Таким чином, у сучасних умовах соціальний вимір економічної безпеки виступає стратегічною категорією. Формування інклюзивної, справедливої та стійкої соціально-економічної системи є ключовою передумовою для забезпечення національної стійкості.

Література

1. Onyshchenko S., Maslii O., Hlusko A., Yanko A., Cherviak A. Social and economic security: threats and strengthening targets : monograph. Warszawa : E-Sciece space, 2023 p.
2. Єгоричева С.Б. Фінансово-економічні механізми забезпечення реінтеграції ветеранів війни в Україні. *Економіка і регіон*. 2024. (3(94)). 133–140.
3. World Bank. Ukraine Looks Toward the Future. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>.
4. United Nations Development Programme. United Nations in Ukraine Transitional Framework. September 2022-December 2024. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2024-04/UNUkraine_2022_2024_TransitionalFramework_Updated_EN.pdf.
5. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>.
6. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/>.
7. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/>.
8. Skryl, V., Hlushko, A. Insurtech: New Opportunities for the Development of the Insurance Market. *Economic Security of the State and Economic Entities*. 2023. 1 (88).144–51.
9. Onyshchenko, S., Skryl, V., Hlushko, A., Maslii, O. Inclusive development index. In *Lecture Notes in Civil Engineering*. Springer. 2023. 299. 779–790.
10. Єгоричева С., Лахижа М. Реінтеграція ветеранів війни в Україні: управлінські та економічні аспекти. *Розвиток міста*. 2024. 2 (02). 55–62.
11. Онищенко С. В., Глушко А. Д. Фінансова та цифрова інклюзія ветеранів в аспекті зміцнення соціально-економічної безпеки. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. №. 15. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-15-03-04>
12. Глушко А.Д., Кононенко С.Р. Фінансова грамотність населення у системі забезпечення фінансової безпеки держави. III Міжнародна науково-практична конференція «Глобальні тенденції в економіці, фінансах та управлінні», м. Одеса, 30 вересня 2025 р. *Research Europe*, 2025. С. 55-58 (150 с.).
13. Чайкіна А., Маслій О., Черв'як А. Сучасні драйвери підвищення економічної безпеки країни в умовах цифрової трансформації. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №. 2 (49). С. 307–313.